

ЦИРЕНДОРЖИЄВСЬКІ ЧИТАННЯ – 2006. ТИБЕТСЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ ТА КОЧОВІ НАРОДИ ЄВРАЗІЇ: КРОС-КУЛЬТУРНІ КОНТАКТИ

МІЖНАРОДНА наукова конференція “Цирендоржиевські читання – 2006”, присвячена 800-річчю монгольської державності, відбулася 15–16 вересня 2006 р. у Києві (Національний університет “Киево-Могилянська академія”). Організаторами конференції виступили: Товариство бурятської культури м. Києва і Київської області; Фонд “Далекий Схід”; Інститут сходознавства ім. А. Кримського НАН України; Національний університет “Киево-Могилянська академія” (НауКМА); Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України.

Цирендоржиевські читання започатковані у 2000 році. Вони отримали свою назву на честь засновника Товариства бурятської культури м. Києва і Київської області – Р.Д. Цирендоржиева. Конференція та її друковані матеріали розглядають питання історії, релігії, філософії, культури та мистецтва Центральної Азії (Бурятії, Калмикії, Тиви, Монголії та Тибету) в контексті взаємодії народів Євразії. Особлива увага приділяється зв'язкам цих народів із Україною, пам'яткам їхньої культури на наших теренах. Цирендоржиевські читання проводяться у місті Києві раз на три роки за активної участі зарубіжних учених, зокрема співробітників Інституту монголознавства, буддології й тибетології Сибірського відділення Російської академії наук (Улан-Уде). Перші (19.05.2000) та Другі читання (26–27.05.2003) викликали велике зацікавлення не лише наукової та студентської, а й широкої громадськості.

Конференція нараховувала 46 учасників, які надсилали свої статті, виступили на засіданнях із доповідями або вітальними словами. Насамперед це дослідники з різних міст України (Києва, Луцька, Миколаєва, Одеси) та Росії (Елісти, Москви, Новосибірська, Санкт-Петербурга, Улан-Уде), які представляли різні наукові установи та вищі навчальні заклади. У матеріалах конференції та усних виступах була репрезентована різна тематика (джерелознавство, етнографія,

історіографія, історія, мистецтвознавство, політологія, релігієзнавство, соціологія, філософія). На жаль, не всі науковці, які подали свої доповіді, змогли приїхати до Києва. Виступи учасників конференції слухали представники місцевої бурятської громади м. Києва та буддійські ченці, науковці і студентська молодь.

Вітальні слова виголосили: А.С. Гасюк, аташе з питань культури Посольства Російської Федерації в Україні; В.В. Горовий, заступник начальника Управління у справах національностей та міграції Київської міської державної адміністрації; В.С. Горський, професор, доктор філософських наук (НауКМА); Ю.І. Єхануров, народний депутат України; О.М. Капанова, секретар Фонду “Далекий Схід”; Ю.М. Кочубей, провідний науковий співробітник Інституту сходознавства ім. А. Кримського; Хорло Болдхояг, консул Монголії в Україні; Г.М. Манжуєв, президент Всебурятської асоціації розвитку культури (ВАРК); С.Р. Цирендоржиев, генерал-майор Збройних сил Російської Федерації; В.П. Моренець, професор, доктор філологічних наук, віце-президент з навчально-наукових студій Національного університету “Киево-Могилянська академія”; О.Д. Огнева, старший науковий співробітник Інституту сходознавства ім. А. Кримського, науковий керівник проекту “Цирендоржиевські читання – 2006”; К.О. Халтагаров, голова Товариства бурятської культури м. Києва і Київської області.

У своєму виступі Ю.І. Єхануров зазначив, що дослідження культур Центральної Азії в нашій країні є природним, оскільки сама Україна також належить до Великого Степу. Доповідачі наголошували також на символічності місця проведення заходу, оскільки ще у XVII–XVIII ст. відомі могилянці робили істотний внесок у налагодження зв'язків українців із Бурятією, Калмикією та Монголією. Треба нагадати, що Перші та Другі читання, у свою чергу, відбувалися в Інституті сходознавства ім. А. Кримського

та в Музеї імені Варвари та Богдана Ханенків. Підкреслювалося, що активну участь у проведенні читань усі ці роки беруть діти Р.Д. Цирендоржієва – Сирма, Самбу і Бата, за що всі учасники та організатори конференції їм глибоко вдячні.

Ряд доповідей торкався питань монгольської історії та етногенезу: К.О. Халтагаров (Київ) – “Створення армії та розвиток військової справи в Монгольській імперії Чингісханом”; А.Д. Цендіна (Москва) – “Три джерела та три складові частини” монгольського літописання”; І.В. Отрощенко (Київ) – “Середнє Монгольське царство барона Унгера”; О.Б. Бубенок (Київ) – “До питання про походження спільних сюжетів у фольклорі монголів і осетинів”; А.В. Шабашов (Одеса) – “Племена монгольського походження у складі Буджацької орди”.

Наступне засідання торкалося такого цікавого явища, як шаманізм: С.В. Капранов (Київ) – “Мірча Еліаде як дослідник шаманізму: до питання генезису і джерел”; Ю.М. Кочубей (Київ) – “Внесок Ф.Я. Кона у вивчення етнографії народів Сибіру і його збірка творів “За п’ятдесят років”. – Харків, 1933–1935”; А.О. Осипов (Миколаїв) – “Цілісність психосоматичних процесів як підґрунтя духовних практик (на прикладі шаманізму)”; В.Ф. Ятченко (Київ) – “Шаманізм як історична форма родової самосвідомості людства”.

Проблеми історіографії, джерелознавства та методології висвітлювали доповіді: О.А. Коваль (Київ) – “Китайська тибетологія: історія, сучасний стан та перспективи”; О.Д. Огнева (Луцьк) – “Образ Тари: тибетські писемна та образотворча традиції”; О.А. Ярош (Київ) – “Тарікат накшбандія і Могольський двір у XVI – перш. пол. XVII ст.”; О.В. Прокуденкова (Санкт-Петербург) – “Методологія дослідження азійських культур (за матеріалами вивчення культурологічної концепції П. Мілюкова)”; А.В. Скиба (Київ) – “Особливості наукового підходу М.К. Реріха у вивченні складних культурно-історичних явищ”.

Останнє засідання було присвячене буддологічним студіям. Слухачі почули такі доповіді: Ю.Ю. Завгородній (Київ) – “Бідія Дандарон як буддистський філософ (за твором “Думки буддиста)”; О.І. Ведров (Київ) – “Вивчення буддизму в Київській духовній академії (за матеріалами студентських дисертацій)”; А.Ю. Стрелкова (Київ) – “Проб-

лема сутності та явлення у дзен-буддизмі та філософії Догена”; О.О. Островська (Санкт-Петербург) – “Інституалізація буддистської моделі суспільства в тибетській діаспорі”. Завершилися засідання знов-таки символічно – доповіддю С.Ю. Лепехова (Улан-Уде) “Місце буддистської цивілізації в сучасному світі”. За словами доповідача, роль буддистської цивілізації у світовому співтоваристві буде лише зростати, перш за все за рахунок її інтегруючого впливу в усіх сферах світової політики, економіки та культури.

Під час роботи конференції була прочитана лекція “Про міжнародну конференцію «Буддизм в Азії: виклики та перспективи» (Варанасі – Сарнатх, Індія, лютий 2006 р.)”, доповідач – С.Ю. Лепехов, заступник директора з наукової роботи Інституту монголознавства, буддології і тибетології Сибірського відділення РАН. Б.Р. Цирендоржієв продемонстрував за допомогою цифрового проектора світлини на тему: “Замальовки побуту сучасної Монголії”.

Треба зазначити, що всі засідання викликали надзвичайне зацікавлення аудиторії; кожна доповідь супроводжувалася численними запитаннями та жвавою дискусією.

Після підведення підсумків робота конференції завершилася молитвою ченців буддистського Ордену Ніппондзан Мйоходзі. Потому відбулося відкриття фотовиставки “Життя та побут народів Бурятії” у приміщенні бібліотеки Національного університету “Києво-Могилянська академія”. Глядачі змогли побачити дивовижну природу Забайкалля та унікальні сюжети з тамтешнього релігійного життя.

Порівняно з попередніми читаннями приємно вражає приєднання до участі в роботі конференції нових міст і закладів, не лише України, а й з-за кордону. Зростає участь у роботі конференції російських колег (17 осіб). Оргкомітетом видана збірка матеріалів конференції, де представлена більшість її учасників. Значна кількість присутніх під час засідань, серед яких переважала молодь, свідчила про цікавість в українському науковому та студентському середовищі до історії та культури Центральної Азії. Отже, можна сподіватися на подальше зростання інтересу наукової спільноти до “Цирендоржієвських читань”. Наступні читання планується провести у 2008 році.

І.В. ОТРОЩЕНКО